

Mentora

3/2013

Svenska studiecensalens tidning

Frivilligt på svenska!

Tålmod och is i hatten

SÖU har erfarenhet av ett trettioårigt EU-projekt

Varje euro ger fem tillbaka

Ny EU-programperiod ger nya möjligheter

Pengar till föreningar

Skattefria former av finansiering

För 16 år sedan var genomsnittsbudgeten för lokala projekt 17 000 euro, nu är den 30–50 000 euro. Frågan man kan ställa är om endast stora förbund i fortsättningen kan driva projekt. Så får det inte vara.

Mats Brandt om utvecklingen inom det lokala utvecklingsarbetet, sid 14.

4	På gång		20	Skattefria finansieringsformer
6	Ha tålamod och is i hatten		21	Fem frågor till Ann-Marie Winberg
9	Kolumnen: Byråkratins innersta väsen		22	Gallup: Höstiver
10	Inte lämnas åsidosatta		23	I eurokrisens skugga
14	Varje satsad euro ger fem tillbaka		24	Recension: Närdemokrati för en ny tid
16	Ta dig fram i djungeln av program		25	Frågan, Avskrivet
17	What's app?		26	Kalendern
18	Är EU intressant för medborgarna?			

MENTORA

Mentora är Svenska studiecentralens tidning för de finlandssvenska organisationerna. Mentora tar upp aktuella ämnen för att fördjupa och utveckla den kompetens som finns inom organisationerna.

13 årgången 2013. Utkommer år 2013 med fyra nummer. Mentora kan läsas på nätet på adressen www.studiecentralen.fi/mentora

Materialdag / utkommer
nr 4 1.11 / vecka 48

UTGIVARE
Svenska studiecentralen

Centralkansliet
G18, Georgsgatan 18
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 050-441 0670
kansli@studiecentralen.fi

Österbottens regionkansli
Handelsplanaden 12 B 17, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 4150
vasa@studiecentralen.fi

Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 040-502 6026
abo@studiecentralen.fi

REDAKTION
Björn Wallén
chefredaktör och ansvarig utgivare
bjorn.wallen@studiecentralen.fi

Mari Pennanen
redaktionssekreterare
mari.pennanen@studiecentralen.fi

Pia Pettersson
layout

Ann-Sofi Backgren
vik. verksamhetsombud (Österbotten)

Sebastian Gripenberg
verksamhetsombud (Nyland)

Beatrice Östman
verksamhetsombud (Åboland)

Kim Österman
Förbundscoordinator FSU

Fanny Södergran
vik. verksamhetsproducent på DUA

Tryck: Painoyhtymä Oy

Pärm: Helena Höglund-Rusk
och Gallina Sandås,
foto: Sofia Nygård

Ta lyra på EU-pengarna

I dagens turbulenta samhälle med krisande ekonomi händer det lätt att vi som är aktörer inom medborgarsamhället lägger pannan i djupa veck, faller in i kören av pessimistiska jeremiader över hur dåligt det ligger till med statsfinanserna och börjar predika om att kostymen måste krympa. På så sätt har vi tankarna stadigt förankrade inom fyra väggar, och med penseln i hand har vi vackert målat oss in i ett hörn.

Det är sant att den offentliga ekonomin lever under ett hårt korstryck med skenande kostnader, en växande statsskuld (från 9 till 90 miljarder euro på drygt 20 år) och ett hållbarhetsgap som öppnar sin stora mörka kåft för kommande generationer. Till den offentliga ekonomin hör ju även EU-finansieringen – där kan väl inte finnas något att hämta då miljarderna går till Grekland och andra krisande länder?

Europaparlamentarikern **Nils Torvalds** beskrev måleriskt eurokrisen då han talade vid Studiecensalens diskussionstillfälle i Vasa nyligen: "Sydeuropa liknar syrsan som spelade hela sommaren i eurons skugga, sedan kom hösten och vintern... Vi måste ändå hjälpa Grekland, som år 1953 efterskänkte Tyskland dess gamla statsskuld från andra världskriget." EU är en långsiktig solidaritetspakt, som nu skulle må bra av interna devalveringar som kunde hjälpa att bryta den destruktiva skuldspiralen, enligt Torvalds.

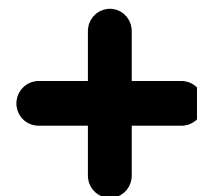
Vi har i dessa nedåtgående spiraltider haft en förvirrande diskussion om *precisionsstimulans*, det vill säga att den offentliga sektorn med målriktade åtgärder skapar ett mervärde inom ett preciserat område. Så här kunde man tänka också med EU-stöden, med klart uttalade mål:

EU-programmens pengar är inte slut trots eurokrisen. Bland annat utbildningsprogrammen i Erasmus+ har fått ökade resurser under följande programperiod 2014–2020.

En euro ger fem euro tillbaka. Hur ofta ger investeringar fem gånger avkastning i dagens värld?

Ta alltså lyra på EU-pengarna. Tänk projekt i form av projektfamiljer, så att just ditt projekt länkar till en annan aktör tematiskt eller geografiskt.

EU-finansieringen är en strategisk finlandssvensk fråga. EU handlar inte bara om pengar, utan om förvaltnad och delad kompetens, om mod och visioner att se fondernas andelar som byggstenar i ett större framtidsbygge där det svenska i Finland inte hamnar på efterkälken gällande resurserna.

*Varifrån kommer alla dessa joggare?
Se upp, jag är en av dem.
Sommarens löpsaldo:
258,7 km.*

*Du som går, springer eller cyklar i höstmörkret: använd reflex!
Borde även gälla älgar och hjortar.*

Så många EU-finansierade projekt pågår just nu vid Yrkesakademien i Österbotten, berättar utvecklingschef Kenneth Heimdal. Det totala antalet EU-projekt som drivits av Yrkesakademien torde vara rekord i Svenskfinland. Dessutom har man 35 andra utvecklingsprojekt på gång.

27

VAD ÄR NYTTAN MED DIN FÖRENING?

■ Vet du vad din förening eller organisation gör för att bidra till samhället?

Ta reda på det genom metoden VisVardi. VisVardi är en utvärderingsmetod vars syfte är att visa på den egna organisationens, föreningens eller byalagets samhällsnytta. VisVardi är en redovisning av en organisations mål och aktiviteter utifrån dess värdegrund, för att bidra till ett hållbart samhälle. VisVardi presenteras nu bland många andra metoder på Föreningsresursen.

Metoden är utarbetad av Studieförbundet Vuxenskolan, Sverige, Svenska studiecirkeln, Finland och Svenska Kyrkan, Sverige.

www.foreningsresursen.fi

KURRE 2.0 ÄR NU ONLINE

■ Svenska studiecirkeln webbtjänst där du enkelt och snabbt kan sköta både anmälan och redovisning av kurser elektroniskt har förnyats. KURRE har fått ett nytt utseende, men det som för användarna är mest väsentligt är att KURRE nu gjorts ännu enklare att använda, utgående från den respons vi kontinuerligt får.

Överlag kan man säga att användarvänligheten setts över: det är mindre att fylla i, vissa saker har förenklats och visuellt är det tydligare med hjälprutor, felmeddelanden och filuppladdning. Om det uppstår problem så ta kontakt med oss på Studiecirkeln. Lycka till med användningen av nya KURRE 2.0!

NORDEN PÅ KARTAN: SVERIGE STUDIECIRKELN ÄR PRODUKTIV

■ Nu har studiecirkeln samhällsnytta bevisats: ekonomen **Agneta Gustafson** har forskat i hur värdefulla de svenska studiecirkeln är mätt i pengar. Forskningsresultatet ingår i den aktuella antologin *Nyttan av folklig bildning* (Nordic Academic Press 2013) med **Bernt Gustavsson** och **Matilda Wiklund** som redaktörer.

Agneta Gustafson mätte produktiviteten hos 43 studiecirkeln genom att jämföra resurserna omvandlade i verksamhet: en cirkeltimme kostade drygt 16 kronor, medan samma verksamhet skulle kosta nästan tiofalt om den producerades av den offentliga sektorn.

En förklaring till den höga produktiviteten kan enligt Gustafson sökas i kombinationen av frivilliginsatser och socialt kapital. I Finland saknas jämförande siffror gällande studiecirkeln, kanske något för studiecirkeln att ta fram?

NYA ANSIKTEN

Har ni nya ansikten i er organisation som ni gärna informerar om? Kontakta Mentoras redaktionssekreterare.

NONNI MÄKIKÄRKI vikarierar sedan maj Sonja Karnell som samordnare för stödpersonverksamheten 4 Betydelsefulla Timmar (4BT) som är en verksamhet inom SAMS - Sam-

arbetsförbundet kring funktionshinder. Du kan kontakta henne i frågor gällande stödpersonverksamhet.

TIINA PUHARINEN-FINNE är anställd som karriärtränare på Resurscentret Föregångarna sedan augusti. Karriärträningen passar alla som har andra eller tredje stadiets examen, är utan yrkesexamen, länge stått utanför arbetsmarknaden, återvänder till arbetslivet, funderar på branschbyte, är invandrare och/eller blivande företagare. Tiina är utbildad dramainstruktör.

CARL STJERNBERG är sedan augusti arbetstränare på ungdomsverkstaden Sveps. Han arbetar med NonStop, som är en hel-dagsverksamhet där deltagarna lär sig genom att göra, oberoende om det gäller arbete, studier eller livskontroll. Verksamheten utgörs av arbetsträning, individuell handledning, studieplanering och arbetssökning.

FOTO: BJÖRN WALLÉN

HÄLSA3 I ÅBOLAND AVSLUTAS

■ Projektet Hälsa3 håller på att avslutas i Åboland. Avslutningsseminariet hölls i Kasnäs den 5–6 september och deltagarna var nöjda. Ännu återstår arbetsplatsbesök i de organisationer som haft deltagare i projektet.

Hälsa3 är samarbetsprojekt mellan Svenska studiecentralen och Folkhälsan med fokus på arbetshälsa inom tredje sektorn. Projektet har förverkligats genom utbildning med re-

gelbundna träffar för deltagarna. Projektets namn Hälsa3 syftar dels på hälsans tre dimensioner (fysisk, psykisk och social), och dels på att projektet genomförs som ett utbildningsprojekt inom tredje sektorn. Projektet pågick i Österbotten år 2010, i Nyland 2011–2012 och i Åboland 2012–2013.

En träff för alla deltagare från de tre olika Hälsa3-projekten planeras för våren 2014.

VEM ÄR VÄRD EN MEDALJ?

■ Inom de flesta föreningar och organisationer finns det eldsjäljar som driver verksamheten. Igen denna höst kommer föreningar och privatpersoner att ha möjlighet att nominera kandidater till SFV:s medaljer. Folkbildningsmedaljen delas ut till en eldsjäl som

spridit kunskap och bildning genom ett ideellt engagemang på svenska. Hagforsmedaljen delas ut som erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland. Fundera redan nu vem du vill nominera!

Att vara en del i föreningslivet är viktigt för att förstå samhällssystemet.

Projektet "Ny i Norden" har intervjuat invandrare i de nordiska länderna om vad de tycker är viktigt att som invandrare få reda på. Handboken *Ny i Norden* erbjuder inspiration och underlag för diskussion och projektplanering. Boken riktar sig till studieförbund och föreningar som vill arbeta med människor som nyss anlänt till ett nordiskt plan och finns på nätet. www.fnv.se.

FANNY SÖDERGRAN är t.f. verksamhetsproducent på De Ungas Akademi sedan juni. Fanny är till utbildningen socialarbetare och jobbar med frågor som rör såväl ungdomar som pro-

fessionella inom ungdomssektorn. Till hennes uppdrag hör även planering och marknadsföring av verksamheten.

JOAKIM WESTERÅKER är ny handledare på RAMP på Resurscentret Föregångarna. Tidigare har han arbetat som yrkeslärare inom hotell och restaurangbranschen i Vasa.

Joakim är ursprungligen Vasabo men har de senaste två åren varit bosatt i Förenade Arabemiraten.

CHRISTEL QUILLIN jobbar sedan augusti som handledare på arbetssökarsidan på Resurscentret Föregångarna. Tidigare har hon jobbat inom IT, försäljning och kundservice i många år

tills hon i början av 2012 bestämde att hon ville jobba mera socialt, bytte bransch och började jobba som handledare för ensamkommande minderåriga flyktingungdomar.

Ha tålamod och is i hatten

Det är Gallina Sandås och Helena Höglund-Rusks rekommendationer då det gäller att driva och genomföra EU-projekt. Med erfarenhet av ett trettiotal EU-projekt vet de vad de talar om, och de delar gärna med sig av sina erfarenheter.

TEXT Ann-Sofi Backgren | FOTO Harald Grönstrand

Gallina Sandås och **Helena Höglund-Rusk** har båda lång erfarenhet av EU-projekt. Gallina sitter nu som verksamhetsledare på Svenska Österbottnens Ungdomsförbund (SÖU) och Helena är hennes föregångare. Båda har under flera år fungerat såväl som projektledare och som projektadministratörer.

SÖU som organisation hör till toppen i Österbotten då det gäller att aktivt planera, driva och genomföra EU-projekt. De är redan inne i tredje periodens EU-projekt och har bakom sig som organisation ett trettiotal projekt sedan Finland blev EU-medlem. Men vad är det som driver SÖU som organisation att aktivt vara med då det gäller EU-projekt?

– SÖU är en takorganisation som täcker in hela regionen Österbotten, på samma område som ELY-centralen verkar. Ungdomsrörelsen i sig är aktiv. Dels överblickar SÖU som organisation hela regionen och dels finns aktiva föreningar som vill vara med, säger Gallina.

– SÖU vill också lyfta fram nya aktiviteter och kanske även komma bort från det traditionella för att få in något nytt. Olika föreningar tar emot nya saker på olika sätt men tanken har varit att bredda verksam-

heten och få med nya ungdomar, påpekar Helena.

– Genom de regionala utvecklingsprojekten kan SÖU som organisation stöda landsbygden och våra medlemmar, dels kan vi aktivera medlemmarna och dels kan vi hjälpa föreningarna att utveckla som hitta på nya verksamhetsformer, säger Gallina.

Isnitt har SÖU genomfört fem till sex nya projekt varje år. Just nu pågår fyra projekt med EU-finansiering; Move it 2, som är ett dansföretagsprojekt, Företagsam i föreningen, Liverollspel för barn och bordrollspel för unga samt projektet Bandcamp, ett internationellt projekt med Leader-gruppen Södra Fjällen i Sverige. Tanken är att man skall ge musikaliskt intresserade ungdomar en möjlighet till utbyte samt få en input till Österbotten från den svenska framgångsrika musikindustrin.

OLIKA SIDOR. Att vara en aktiv projektaktör har säkert sina sidor. Vad skulle ni säga att är på minussidan?

– En utmaning är projektledarna, hur de kommer igång med sitt projekt. Vissa läser projektplanen och kör sen hårt medan

andra behöver en längre introduktionstid, säger Helena.

Gallina tillägger att långsiktigheten påverkas, den kan inte skapas via projekt där man bygger något nytt, testar och utvecklar.

De räknar upp fler aspekter som hör ihop med projekt. Projekten är tidsbundna vilket betyder att projektpersonalen oftast cirka tre månader innan projekttiden tar slut blir nervös och osäker då en eventuell fortsättning är oklar och det kan påverka avslutandet av ett projekt.

– Det blir oftast glapp mellan olika projekt vilket leder till att projektpersonal kan försvinna och då en fortsättning kommer skall ny personal rekryteras. När ett projekt avslutas övergår också projektverksamheten i organisationen och då måste man räkna med att det också kommer att kosta. Sen finns ju också administrationen och hur man klarar av den. Regelverket passar inte alla gånger organisationen, som ett exempel så kan man ju i oändlighet hålla på och reda ut kostnader för ett verksamhetsutrymme, säger Gallina.

– Med tanke på avslutande av projekt och projektpersonal så gäller det många gånger gäller att ha is i magen och tänka att det ►

”

*Se projekten som en början till att något
kan börja blomma.*

*Helena Höglund-Rusk
och Gallina Sandås har via SÖU
lång erfarenhet av EU-projekt
och de delar gärna med sig
av sin kunskap.*

löser sig med en form av fortsättning då projektanställda nästan stått och hoppat och funderat hur det blir med anställningen i fortsättningen, säger Helena.

– Och ha tålmod, säger Gallina.

SÖU har idag tre fastanställda och med projektpersonalen uppgår personalstyrkan till 12–15 personer.

Vad finns då på plussidan med EU-projekt?

– Man får en resurs för att utveckla verksamheten och nya kontakter och nätverk som sen breddar hela organisationens verksamhet, säger Gallina.

– Man syns och hörs. Har man unika projekt så syns man mera i media. Det ger en positiv bild av SÖU utåt, att vi har något nytt på gång och att organisationen vill utvecklas, säger Helena.

En ny EU-period inleds år 2014 och inom SÖU har man redan börjat förbereda sig.

– Det är klart att vi förbereder oss. Vi tar upp resultaten från avslutade projekt och funderar hur vi kan förbättra och/eller bygga vidare på dem. Dels planerar vi hur de nuvarande projekten skall avslutas och hur de skall kunna fortsätta så att gapet mellan två EU-perioder inte blir för stort. Vi måste också spara på projekt, med andra ord så kan vi inte ta upp nya projekt i den pågående perioden för då hinner de inte slutföras, utan då är det bättre att invänta den nya perioden. Vi har fått prioritera projekt vi har på gång, vilka som kan vänta och vilka som bör genomföras nu. Vi hoppas att den nya programperioden kommer igång snabbt så att vi kan spinnna vidare på våra projektidéer, berättar Gallina.

Projektidéerna kommer från många olika håll.

– Många idéer kommer från tjänstemännen som ständigt är i kontakt med fältet, men till exempel vårt dansutskott, som är en arbetsgrupp under styrelsen, kom med förslaget om ett dansprojekt, så det är nog både tjänstemän och förtroendevalda som bidrar. Styrelsen önskar uppsökande ungdomsverksamhet och frågar vilket nyttan är för föreningarna med detta projekt. På så vis är projekten förenings- och ungdomsanpassade, berättar Gallina.

Bandcamp är ett av SÖU:s projekt med EU-finansiering.

FAKTA

SVENSKA ÖSTERBOTTENS UNGDOMSFÖRBUND (SÖU)

■ Svenska Österbottens Ungdomsförbund är en centralorganisation för över hundra ungdomsföreningar i svenska Österbotten. Vår uppgift är att stödja och aktivera medlemsföreningarna och ungdomarna i Österbotten.

■ SÖU bevakar medlemsföreningarnas intressen och skapar förutsättningar för en mångsidig verksamhet. Vi finns till som en hjälpande hand för våra medlemsföreningar, driver en mängd projekt och ordnar kurser och evenemang. Några återkommande evenemang som SÖU står bakom är SÖU-rock, Orkesterparaden, Revykvalladen och Johannesgalan.

■ Våra medlemsföreningar finns i hela svenska Österbotten från Karleby till Kristinestad. SÖU har i dagsläget 115 medlemmar. De flesta är ungdomsföreningar eller föreningar som ordnar verksamhet för unga. SÖU har också ett antal specialföreningar med verksamhetsområden som teater, dans, rollspel och it-verksamhet. Medlemsföreningarna har tillsammans drygt 20 000 personmedlemmar.

TRENDER. Gallina och Helena funderar kring trender inom föreningsverksamheten. Enligt dem har hållbar utveckling i föreningarna kommit starkt den senaste tiden, såsom loppisar, återvinning, miljövänlighet. Man byter ut oljepannor och tär tar fönster. Också inom projektverksamhet kan man se olika trender.

– Jag hoppas att det blir en trend med mera nordiskt samarbete eller så kanske man kan framkalla en trend. En bra början fick vi i Nordivalen, säger Gallina.

– Ungdomarna idag är också mera rörliga, de är bra på språk och är mer internationella. Saken förenar idag ungdomar mer än det geografiska området. Ett exempel är liverollspel, något som SÖU varit med och startat upp via ett projekt och som nu drivs vidare i en egen aktiv förening, Elo-ria, säger Helena.

Avslutningsvis, vad vill ni hälsa till andra organisationer som funderar på EU-projekt?

– Det positiva överväger det negativa. EU-projekten har gett vår organisation en möjlighet att utvecklas. Sök bara. Prova! Många tror att det är svårare än det är. Oftast finns alla uppgifter samlade, man vet vad man vill, det gäller bara att paketera dem i en projektplan. Se projekten som en början till att något kan börja blomma. Hur skall vi annars kunna testa och pröva nya saker och framför allt, ha tålmod och is i hatten, säger Gallina och Helena.

Om byråkratis innersta väsen

Kan en föreningsaktiv människa tycka illa om byråkrati? När jag riktigt funderar på saken så skulle jag säga nej. Regler och anvisningar gör saker klara och transparenta. Byråkratin är en garanti för en viss ordning och förutsägbarhet. Så är det bara. Motsatsen skulle vara godtycke, det vill säga en fullkomlig omöjlighet för den enskilda individen eller organisationen att veta hur det går. Utan byråkrati skulle vi inte kunna planera gemensamma angelägenheter. Vad jag menar är att då man till exempel ansöker om medel till föreningen, hjälper det att kunna läsa oss fram till vilka kostnader kan vara stöddugliga.

Att vara noggrann med de knappa resurser man har är en självklarhet för oss föreningsaktiva. Vi är vana med att planera, följa upp, redovisa och rapportera. Byråkratin är redan invuxen i de registrerade föreningarna. Bokslut, verksamhetsgranskning och bidragsansökningar är vardagsmat för föreningar. Så egentligen har vi mycket bättre kunskap än vi tror då det kommer till pappersvändande. Att då klara av ett EU-finansierat projekt eller pappersarbetet kring första anställningen, borde inte vara ett alltför stort steg.

Har du en annan uppfattning om byråkrati än jag? Tycker du att det är just byråkratin som dödar all kreativitet och sätter käppar i hjulen för den lilla föreningen, där alla satsar sin fritid på att göra något ideellt tillsammans? Typexempel är redovisningar som måste göras om och om. "Kan inte den där myndigheten redan förstå att vi har använt alla medel till takroveringen då det finns kvitton på allt byggmaterial?" frågar sig föreningens ekonom. Tjänstemannen invänder då lugnt med att det behövs ännu ett bokslutsutdrag. Då brister det för föreningens ekonom. Är det verkligen så att själva redovisningen är viktigare än det som faktiskt har åstadkommits? Och det är här vi finner orsaken som gör att folk avskyr byråkrati. Inte för dess grundliga väsen, utan för att byråkratin kan få formen av oändliga krav som håller föreningen i en lös strypsnara och skapar misstroende.

Sociologen **Max Weber** skrev om rationalitetens järnbur där medlen blir mål. Jag uppfattar Webers resonemang på följande sätt: Om byråkratin inte mera tjänar ett begripligt syfte, så tappar byråkratin legitimitet. Och då spelar det inte så stor betydelse om byråkraten är anställd på EU-kommissionen, eller verkar som styrelsemedlem i din egen förening.

Vi alla som kräver papperexercis; myndigheter, projektrådgivare (som jag själv) samt föreningens kassör skall försöka skapa system, tillämpa regler och informera på ett sätt som skapar tillit. Empati och en vänlig attityd är viktiga byggstenar i att folk kan verka smidigt i system som kan kännas krångliga. Jag vill tro att vi kan utvecklas till att bli goda byråkrater, men det kräver att vi förstår för vem vi verkar och vågar ta steget ur "järnburen" med våra förnäma regelverk.

Emil Oljemark

Skribenten arbetar för Leader-aktionsgruppen
I samma båt – samassa veneessä r.f.

Myndigheter och organisationer har blivit mer och mer kundorienterade, information finns på webben och många ärenden kan skötas direkt på nätet.

Komplexa system skiftar fokus från mål till medel och skapar frustration.

Vi har under de senaste månaderna kunnat ta del av nyheter om en allt mer desperat situation gällande ungdomsarbetslösheten i EU och i Finland. Ännu år 2011 var situationen som värst i Spanien, med en ungdomsarbetslöshet på 25 procent. Men vem hade kunnat tro att stora delar av resten av EU ett par år senare skulle vara i samma situation?

Inte lämnas åsidosatta

TEXT Vilhelmina Öhman | FOTO Kasper Gustavsson (gatumusiker), Andrew Spratley (bilderna av Janina)

Arbetskraften av unga (sysselsatta och arbetslösa) i Finland uppgick till 339 000 i april i år. När man jämför de 27 europeiska länderna och hur ungdomsarbetslösheten skiljer sig mellan dem märker man snabbt att det för tillfället, med de siffror som finns tillgängliga, jämförelsevis ser rätt bra ut för Finlands del. Och inte bara om man jämför med de länder där krisen drabbat arbetsmarknaden som värst, som i Grekland, Spanien och Irland, utan också när man tittar på länder som Lettland, Litauen, Frankrike och Storbritannien.

Men att kalla Finlands 20,9 procent "rätt bra" på det stora hela är endast korkat.

5,5 miljoner ungdomar, lika många som Finlands hela befolkning, är utan jobb i EU, men det finns stora demografiska skillnader. Från 7,5 till närmare 60 procent i samma union, vad beror skillnaderna på? Tysklands låga arbetslöshet beror bland annat på deras goda konjunktur. Landet kom lindrigt undan i den ekonomiska krisen och arbetsmarknaden har nästan inte påverkats alls, vilket inte bara de anställda tjänar på utan också de studerande. Landet har också välutvecklade yrkesskole- och lärlingssystem, utbildningar som

matchar arbetsmarknadens behov och ett aktivt ansvarstagande för utbildnings- och lärlingsprogram från företagets sida. I många grundutbildningar ingår praktik hos företag i närområdet och ungdomarna får på så sätt inblick i både branschen och arbetslivet. Många hankar sig dock fram på väldigt låga löner.

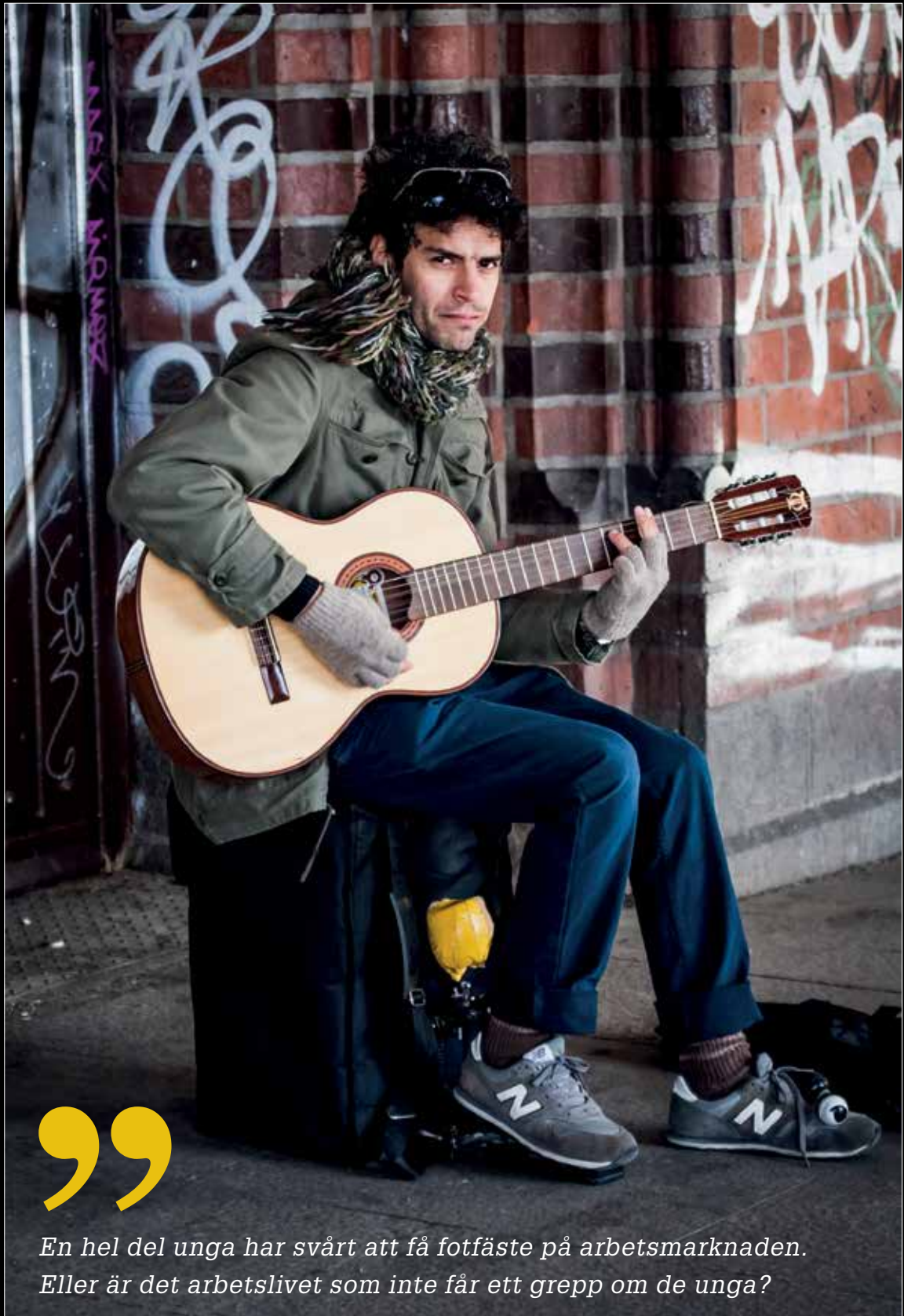
Tyskland och Österrike har, till skillnad från de mer nordiska länderna, en stark tradition av lärlingssystem. Nästan en fjärdedel av alla studerande i åldersgruppen 15–24 år är lärlingar i Tyskland och det, att de genom sin lärlingsutbildning klassificeras som sysselsatta, har en stor inverkan på arbetslöshetstalet. Man ska därför vara försiktig när man jämför ungdomsarbetslöshet mellan olika länder. Arbetskraftens storlek varierar dessutom och studiemedelsystemen är utformade på olika sätt. Finland betalar till exempel studiemedel under nio månader per år, till skillnad från bland andra Danmark, där studiemedel betalas ut under hela året. Detta bidrar till att Finland har ett tydligare säsongsmönster.

Siffrorna kan som sagt vara missvisande. Eftersom många unga studerar på heltid sker det ett uppsving i statistiken under sommarmånaderna när många unga

anmäler sig som arbetslösa. Ungdomsarbetslösheten är generellt sett oftast högre än den totala arbetslösheten och unga har ofta korta arbetslöshetsperioder. En hel del unga har dock svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden. Eller är det arbetslivet som inte får ett grepp om de unga?

UTEXAMINERAS TILL ARBETSLÖSHET? Ett nytt orosmoment för många är att trots långa studier och examen finns det risk för att utexamineras till arbetslöshet. I februari 2013 fanns det 33 000 högutbildade arbetslösa i Finland, cirka 7 000 fler än året innan.

Janina Mackiewicz blev magister på fyra år som 23-åring men stod sedan utan arbete för en tid. Mackiewicz är språkkunnig och social och har ett brett kontaktnät och erfarenhet, men det verkar helt enkelt inte finnas platser på arbetsmarknaden. Janina har startat bloggen *Knock on our door* med andra högutbildade vänner, för att på ett nytt sätt pröva att hitta jobb och bloggen fick stor uppmärksamhet i de finlandssvenska medierna under våren. De har alla bra utbildning och imponerande cv:n och är beredda att flytta nästan vart som helst i Europa. ►

”

*En hel del unga har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden.
Eller är det arbetslivet som inte får ett grepp om de unga?*

Jag träffade Janina i början av augusti. Då skulle hon samma veckas fredag, efter närmare 12 månader av arbetslöshet, äntligen börja ett nytt arbete, som internationell sekreterare på Finlands studentkårers förbund (FSF).

Närmare 6 miljoner unga under 25 år utan jobb i EU, hur tänker Janina på det?

– Katastrofalt. Speciellt i Sydeuropa där arbetslösheten bland unga bara verkar öka. Arbetslösheten gäller ju alla ungdomsgrupper, inte endast de som inte har

en utbildning, utan alla. Det är hemskt att det inte går att skapa jobb. Det skulle vara lönsamt för alla, säger Janina.

Ungdomsarbetslöshet handlar oftast om bristen på arbetsplatser och sällan om problem på individnivå, såsom lathet. Tror du att det ändå är lätt att se det som den ungas eget ansvar att få ett jobb?

– Vissa personer är såklart mer ambitiösa än andra, men det finns inte arbeten helt enkelt. Fast stora grupper går i pension och platser lämnas ofyllda, dras tjänsterna in där unga skulle ha kunnat komma in. Förut fanns det stabilare arbetsförhållanden. En person kunde ha en tjänst i tiotals år och det rörde inte på sig så mycket. Men nu funkade inte arbetsmarknaden på samma sätt. Nu finns det till exempel mycket mera visstidsarbeten.

Har du haft nytta av ungdoms- eller selsättningsgarantin?

– Den gäller egentligen inte mig längre, eftersom jag blev magister för sex år sedan. Ungdomsgarantin är en god idé, men den förverkligas inte så effektivt. Byråkratiska nivåer lovar goda ord, men har liten verklighetsförankring.

Vad har du känt att du varit i behov av under ditt arbetssökande?

– Det krävs rätt service för rätt behov. Jag har tagit hand om mig själv, eftersom de på Arbetskraftsförmedlingsbyrån inte har ett hum om hur man behandlar högutbildade arbetslösa.

Janina vet att hon klarar sig för att hon är ambitiös. Hon har hållit sig sysselsatt med bloggen och förtroendeposter, men hon skulle ha velat få mer information om Arbetskraftspolitiska utbildningar. Janina berättar att hon började en Arbetskraftspolitisk utbildning i våras. Då jobbar man som lärling 80 procent och fortbildar sig 20 procent och får förhöjd dagpenning under tiden. Tyvärr finns det inte på svenska, Janina stötte åtminstone inte på sådana kurser i huvudstadsregionen.

– Hur det då går med sådana som inte är lika tvåspråkiga? undrar hon.

Det behövs insatser för att få bukt med ungdomsarbetslösheten, tycker Janina.

– Det är en jättesvår fråga och ett mångfacetterat problem. Det krävs fler arbetsplatser och kanske en stark företagsamhet, men att starta ett företag passar dock inte alla. I Finland lägger vi mycket vikt på vad man studerat och det man studerat blir man. I Englands bankvärld kan, förutom ekonomer, också till exempel historiker jobba. Man tar in annan kunskap i Arbetsgemenskapen. Jag önskar att man skulle våga mer sådant i Finland.

Janina har känt att det ibland finns en lucka och en ovilja att lära upp nya. Detta varierar förstås i olika branscher.

– Som ung har man ibland haft för lite erfarenhet, och andra gånger för mycket för vad de söker.

Janina berättar att om hon inte hade haft det stöd hon fått från vänner och familj skulle hon ha fallit utanför.

– Man kan aldrig riktigt koppla av psykiskt, man känner att man alltid måste kolla och skriva ansökningar för att inte missa något.

Efter ett år av arbetslöshet berättar Janina att det är skönt att nu bara kunna koppla av för att hon vet att hon har någonstans att gå på fredag.

ÅTTA MILJARDER EURO FÖR UNGDOMARNA.

Den 27–28 juni träffades EU-ländernas stats- och regeringschefer i Bryssel för att bland annat diskutera ungdomsarbetslösheten och möjliga åtgärder. Istället för de sex miljarder euro som planerats fördelas

FAKTA

■ 58 000 av alla unga under 30-åringar i Finland gick år 2012 utan jobb

■ Finland ligger under EU-genomsnittet på ungdomsarbetslöshet

■ Danmark, Island och Norge har lägre ungdomsarbetslöshet än i Finland, medan Sverige har snäppet högre

■ Tyskland och Österrike har den lägsta ungdomsarbetslösheten i EU för tillfället, mellan 7 och 9 procent

■ I Grekland, Spanien och Kroatien är läget som värst: närmare 60 procent av ungdomarna går arbetslösa

■ I Belgien blir ungdomarna magistrar vid 25, men dock är arbetslösheten lika stor som i Finland

Janina Mackiewicz har nu ett arbete efter en tid av arbetslöshet. Hon har hållit sig sysselsatt med sin blogg och sina förtroendeuppdrag.

över hela den kommande sjuåriga budgetperioden beslutade de satsa åtta miljarder euro totalt, som ska användas under 2014 och 2015.

Möjliga åtgärder för att tackla arbetslösheten är att införa sysselsättnings- och ungdomsgarantin, som ska garantera att alla ungdomar erbjuds jobb, lärlingsplats, praktik, plats på arbetsverkstad eller på fortbildning senast fyra månader efter att de slutat skolan eller blivit av med sitt jobb.

Samhällsgarantin för unga har skrivits in i statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram. I en intervju med Yle sade Katainen att EU:s möjligheter att åtgärda ungdomsarbetslösheten är mycket begränsade. Katainen menar att man inte ska förvänta sig mycket av vad EU kan göra åt saken. Merparten av åtgärderna för att minska ungdomsarbetslösheten menar han finns på nationell nivå. Det krävs ett gemensamt

”

I Englands bankvärld kan, förutom ekonomer, också t.ex. historiker jobba.

Man tar in annan kunskap i arbetsgemenskapen.

Jag önskar att man skulle våga mer sådant i Finland.

ansvar mellan myndigheter, näringsliv, organisationer och unga för att man ska lyckas med samhällsgarantin och på så vis förebygga utslagning bland unga.

Förutom att staten får in mindre skatteintäkter påverkar arbetslöshet också ungdomens självkänsla, sociala status, livsplanering, dygnsrytm och tidsanvändning. Om man ska tro framtidsprognoserna kommer möjligheten för unga att välja och vraka att vara begränsade. Delvis för att kraven på utbildning ökar, delvis för att det kommer finnas färre jobb totalt. Vi lägger redan nu i Finland stor tyngd på hög examen och de som har behörighet och erfarenhet har självklart en större trygghet i arbets sökandet. Därför är det ytterst viktigt att ge unga tryggheten med en studieplats och chansen att se sig omkring på arbetsmarknaden och inte lämnas obemärkta.

Källor: Eurostat.fi, Ekonomifakta.fi, Europa-portalen.fi, Hbl, YLE 21.05.2013, 14.06.2013, 27.06.2013, Arbetarbladet 20.10.2012, Statistikcentralen.fi, Ungdomsgaranti.fi

Under sexton år har lokala aktionsgrupper finansierat drygt 18 000 projekt i Finland. När den nya programperioden inleds år 2014 finns det många möjligheter för föreningar och organisationer att fundera på utvecklingsidéer och söka finansiering för dessa. Ta chansen att förverkliga era drömmar och det unika ni som förening eller organisation kan göra med hjälp av EU-finansiering.

Varje satsad euro ger fem tillbaka

TEXT Ann-Sofi Backgren | FOTO Johannes Jansson/norden.org, Mats Brandts privatarkiv

År 1995 blev Finland EU-medlem, tillsammans med Sverige och Österrike. Då var EU-medlemsländernas antal femton. Idag har medlemsantalet vuxit till 28. Det nyaste medlemslandet Kroatien blev EU-medlem så sent som i somras. Fortfarande knackar nya länder på EU-dörren, bland annat Turkiet.

EU-medlemskapet innebar en hel del nytt för Finland som nation men också för finländska medborgare och de företag och organisationer som verkar i landet. Vi skulle EU-anpassas. Till exempel inom den offentliga sektorn görs budgeter upp för ett år i taget samt en ekonomiplan för några år framåt. EU-medlemskapet innebar att Finland började leva också med EU:s budgetram, i så kallade sjuårsperioder. Med budgetram avses EU:s fleråriga finansiering med dess inriktning på hållbar tillväxt inklusive ökad konkurrenskraft samt en minskning av de regionala skillnaderna i medlemsstaternas välfärd. Nu är Finland inne i finansieringsperioden som omfattar åren 2007–2013 och EU har alldeles nyligen fastställt finansieringsramen för den nya perioden för åren 2014–2020.

En av dem som följt det lokala utvecklingsarbetet på nära håll är Mats Brandt, tjänstledig kommundirektör i Malax, nu sakkunnig på Finansdepartementet i Sverige. Han var också flerårig ordförande för Aktion Österbotten, tidigare Studieförbundet i Österbotten samt SÖU. Han har hållit i trådarna för skrivandet av gällande LEADER-program för Österbotten och det nya inlämnade programmet för den kommande perioden 2014–2020.

– Fortfarande finns den röda tråden gällande mobilisering, nerifrån-upp perspektiv och lokal initiativkraft. Kanske är det så att projektaktörerna mognat, när vi började med programarbetet pratade

vi mycket om risktagning, nu pratar vi om nya lokala innovationer. Småskaligheten blir dock större i projektvärlden. För 16 år sedan var genomsnittsbudgeten för lokala projekt 17 000 euro, nu är den 30–50 000 euro. Men det finns också lokala projekt såsom Soklot Uf som just nu genomför ett allmänt utvecklingsprojekt med en budget på 100 000 euro. Frågan man kan ställa är om endast stora förbund i fortsättningen kan driva projekt. Så får det inte vara, säger Mats.

– Flaskhalsarna är byråkratin och likviditeten eller riskhanteringen ur den lilla aktörens synvinkel. Förbunden i sin tur skall vara innovationsbärare och utvecklare, fortsätter Mats.

EU-projekt kan ändå betyda en hel del som ett redskap inom en förening.

– För varje satsad euro får man fem euro tillbaka i EU-pengar. Nu kan också byar vara en plats för innovationer och det är mera legitimt att ta risker. Initiativen klättrar med andra ord nedåt i samhällsskicket till gräsrotter och föreningar. Det sker ganska snabba svängningar. Organisationer som skall hantera EU-program såsom

”

Initiativen klättrar med andra ord nedåt i samhällsskicket till gräsrotter och föreningar. Det sker ganska snabba svängningar.

LEADER bör dock ha en viss storlek. Österbotten som LAG-grupp (lokal arbetsgrupp) fungerar bra, anser Mats.

I juni lämnades den fjärde programansökan av Aktion Österbotten in till Jord- och Skogsbruksministeriet. Namnet på programmet är Österbottens kusttrakter 2020- möter behoven hos lokalt livfulla gemenskaper.

– De övergripande målen är förstärkt kunskaps- och innovationsmiljö, högre socialt kapital och förstärkt sammanhåll-

Mats Brandt har sett Finland EU-anpassas.

ning, mångsidigare näringsstruktur och livskraftiga byar, kommun- och stadsdelar. Vi utgår ifrån att varje plats bär på en unik kraft. Utvecklingsprocessen är platsbunden och utgår ifrån lokalsamhällena och förankringen hos lokalbefolkningen. Devisen är ”små gemenskaper ska leva upp till stora visioner”. Den här gången satsar vi på en ännu större budget, totalt 17 miljoner för hela perioden och planerar att finansiera 260 projekt. Det är ett ambitiöst program, säger Mats.

FAKTA

LOKALA PROJEKT

■ Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) har i år gett ut en publikation över de lokala aktionsgruppernas verksamhet (LAG-grupper) som till sitt antal är 55 på fastlandet och därtill finns en grupp på Åland.

■ Under de sexton år (1996–2012) som aktionsgrupperna verkat har de varit med om att finansiera drygt 18 000 projekt.

■ Sammanlagt 467 miljoner euro i EU-finansiering, statlig och kommunal har satsats på de lokala projekten.

■ Dessutom har en privat andel satsats som uppgår till 33 procent av de totala kostnaderna. Den privata finansieringen består av pengar och talkoarbete.

Att ta sig fram i EU-programdjungeln kan te sig svårt. Ett tröstande ord på vägen är att det finns flera organisationer, föreningar och enskilda aktörer i Svenskfinland som direkt gick med i EU-projektvärlden då Finland blev EU-medlem år 1995. Dessa är redan tredje generationens EU-projektmakare med en enorm samlad kunskap. När vi går in i en ny EU-period 2014–2020 tenderar projekten att bli större samtidigt som konkurrensen om medel hårdnar. Hur ska Svenskfinland ta vara på denna samlade kunskap och stärka sin konkurrenskraft? Enskilda blir vi lätt svaga, samlade blir vi starka.

Ta dig fram i djungeln av program

TEXT Ann-Sofi Backgren | FOTO Silje Bergum Kinsten/norden.org

■ **REGIONAL- OCH STRUKTURFONDSPOLITIKEN.** För att balansera upp ojämlikheten i välståndet medlemsländerna emellan inrättades regional- och strukturpolitiken (sammanhållningspolitiken), som garanterar specialstöd till mindre utvecklade länder och regioner. Regionalstöden är den näst största utgiftsposten i EU-budgeten efter jordbruksstödet. Pengarna kommer från Gemenskapens fonder; Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska socialfonden (ESF) och sammanhållningsfonden (gäller ej Finland, vi har för hög brutonationalprodukt).

Strukturpolitiken genomförs genom tre så kallade målprogram. Finland får stöd för utveckling av konkurrenskraften och sysselsättningen samt för regionalt samarbete (mål 2) och för territoriellt samarbete, tidigare INTERREG (mål 3), inte för konvergens (mål 1) som stöder de minst utvecklade regionerna (via sammanhållningsfonden). Med territoriellt samarbete avses gränsregionalt samarbete såsom mellan exempelvis Österbotten och Västerbotten eller Skärgårdssamarbetet mellan Åboland, Åland och Stockholms skärgård.

■ **DEN GEMENSAMMA JORDBRUKSPOLITIKEN.** Den sektor som väcker mest diskussion bland medborgarna är den gemen-

samma jordbrukspolitiken (CAP). EU:s jordbrukspolitik skall återigen förnyas under den kommande finansieringsperioden som inleds år 2014. Senaste övergripande reformen är från år 2003. Nu vill EU satsa mer på ett hållbart utnyttjande av naturresurserna och åtgärder för att bekämpa klimatförändringen. Samtidigt vill man bevara mångfalden och livskraften på landsbygden. Därtill betonas tillgången på livsmedel och deras säkerhet samt närproduktion. Riktlinjerna bygger på målen om en hållbar tillväxt i strategin Europa 2020 vilka också gäller jordbruket.

■ **LANDSBYGDSPROGRAMMET OCH LEADER.** Programmet syftar till att landsbygden skall utvecklas på ett hållbart, ekonomiskt, ekologiskt och socialt sätt. Program-

met kan stöda exempelvis utvecklande av turism, service, planering av infrastruktur samt natur- och kulturarv. LEADER i sin tur är en metod som gör det möjligt för invånare och företag på landsbygden att arbeta med lokal landsbygdsutveckling tillsammans med den offentliga sektorn. Detta görs genom att man bildar ett lokalt partnerskap, en LAG-grupp (Local Action Group) där det skall finnas representanter för såväl ideell sektor, offentlig sektor som privat sektor. LEADER-projekt kan få medfinansiering från landsbygdsprogrammet men projekten utgår ifrån den gemensamma utvecklingsstrategin som LAG-gruppen tagit fram för ett geografiskt begränsat område (till exempel Österbotten).

■ **FISKERIPOLITIKEN.** Europeiska fiskerifonden har i sin tur inrättats för att utveckla fiskerinäringen. Finansieringen skall användas för att utveckla särskilt småskalligt fiske, planer för fiskbeståndens återhämtning, insjöfiske och miljövänligt vattenbruk. Inom fiskeripolitiken finns numera en LEADER-liknande funktion som möjliggör lokalt programbaserat engagemang och utvecklingsarbete. I Österbotten verkar Kust-Österbottens aktionsgrupp (KAG) som stöder småskalig projektverksamhet. I södra Finland ingår fiskerinäringen i fiskegruppen ESKO på Åland via Leader-programmet.

What's app?

JOHANNI LARJANKO | Regional koordinatör på Bildningsalliansen

■ **PROGRAMMET FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE.** Inom EU finns flera program som inte är kopplade till EU:s strukturpolitik. Exempelvis programmet för livslångt lärande har som målsättning av öka samarbetet och rörligheten mellan EU:s medlemsländer. Programmet består av delprogrammen Comenius (förskola, grundskola, gymnasium), Erasmus (högre utbildning, påbyggnadsutbildning), Leonardo da Vinci (grundläggande och fortsatt yrkesutbildning) och Grundtvig (vuxenutbildning). Under nästa EU-period 2014–2020 har detta program fått det samlande namnet Erasmus+. I det nya programmet ingår också ungdomsprogrammet Youth in Action. För första gången kan också idrottssektorn vara med i detta program från och med 2014.

■ **SAMVERKAN I SVENSKFINLAND?** EU stöder också via olika separata program utveckling av kultursamarbete, forskning och teknisk utveckling, miljöpolitiken och flera andra sektorer. Ansökningar till dessa program riktas oftast direkt till Bryssel medan ansökningar till de övriga nämnda programmen riktas till regionala och nationella myndigheter.

PREZI.COM | *Gratis- och betalversion, nätbaserad, finns att ladda ner*

■ Det är redan länge sedan många övergav Powerpoint och började berätta om sina förslag och idéer istället. Handen på hjärtat, när såg du en riktigt bra Powerpoint senast? Och sen kom Prezi. En tid var det allt man hörde. Sen blev det tyst. Nu när dammet har lagt sig kan det vara skäl att undersöka vad Prezi, en nätbaserad tjänst för att göra lite mer visuella presentationer, faktiskt kan erbjuda. Det är inte hemskt svårt att komma igång.

SOUNDCLOUD.COM | *Gratis- och betalversion, nätbaserad*

■ Nätet fylls av multimedia, youtube växer fortfarande, liksom vine och andra videotjänster. Problemet är att det krävs tid och kunskaper för att göra riktigt bra videon. Då kan det vara lättare att poddcasta, dvs. göra närradio. Soundcloud är en populär tjänst för att ladda upp ljud på nätet, påminner rätt mycket om youtube faktiskt. I gratisversionen är längden och andelen ljud du kan lägga upp begränsat.

PEARLTREES.COM | *Gratis, nätbaserad*

■ Jag erkänner. Jag tycker om visuella tjänster. Det där med att dela länkar/favoriter/bokmärken har aldrig riktigt funkade för mig. Men via Pearltrees delar jag gärna med mig. Det är en tjänst som låter dig samla länkar till nätsidor i olika tematiska träd, eller Pearltrees. Det går också att dela på arbetsuppgifterna och vara flera som lägger upp pearls i ett träd. Du kan ha många olika Pearltrees.

BIT.LY | *Gratis, nätbaserad*

■ Ibland kan webbadresser vara riktigt långa och krångliga. Därför skapades bit.ly och många andra webbtjänster, vars enda uppgift var att förkorta adresserna. Men det var för länge sedan, idag erbjuder bit.ly dig statistik över hur många som klickat på dina länkar, och ger en möjlighet att betygssätta länkarna.

DOODLE.COM | *Gratis, nätbaserad*

■ Ibland är det som tar mest tid i slutet av ett möte när man sitter med sina kalendrar och försöker hitta en passande tid för följande möte. Doodle.com är en enkel tjänst som låter dig lägga upp möjliga mötestider och låta alla svara. Snabbt och bekvämt. Och gratis.

LÄR DIG MER! Bildningsalliansen erbjuder månatliga webinarier som visar och förklarar dessa och många andra nättjänster, se www.bildningsalliansen.fi/sv/projekt/eforum/ för mer info och anmälan. Webinarier är gratis. Har du förslag på bra appar/tjänster/program? Skicka dem till johanni.larjanko@bildningsalliansen.fi

Vad är det vi EU-medborgare vill veta om EU egentligen? Är det finanskrisen, euron eller något helt annat som intresserar oss? Harri Varhama från Europainformationen svarar dagligen på frågor kring EU som den enskilda medborgaren undrar över.

Är EU intressant för medborgarna?

TEXT Katarina Rehnström | FOTO Europainformationen

I år firar vi för första gången någonsin det europeiska medborgaråret. Året är extra intressant därför att Europeiska unionen inte ursprungligen var ämnad för medlemsländernas medborgare, utan grundades för att främja stat och företag som ett steg närmare ett stabilare ekonomiskt och politiskt läge i Europa.

Under året vill EU lyfta fram relevanta frågor som berör den enskilda medborgaren. Till årets teman hör medborgarnas rättigheter, finansieringsmöjligheter, rörlighet inom EU samt bland annat ökat samarbete bland medborgare från olika medlemsländer.

Stora förändringar har skett sedan de första stegen mot EU togs på 1950-talet efter andra världskriget och idag har den enskilda medborgaren mer än någonsin möjlighet att påverka de beslut som gäller EU. Till en början bestod unionen av endast sex medlemsstater, men idag har EU utvidgats till att omfatta 28 medlemsländer med dryga en halv miljard medborgare. Utvecklingen har under de senaste 60 åren varit enorm, så enorm att flera aldrig trott att Finland år 1999 skulle fungera som ordförande för Europeiska Unionens råd.

Europainformationen är den instans i Finland inom utrikesministeriet som svarar för EU-medborgarinformation. Harri Varhama, informatör för svenskspråkig informationsverksamhet vid Europainformationen, får ofta samtal och e-post av folk som undrar över alldeles vardagliga saker.

– Frågorna som medborgarna kontaktar oss om handlar ofta om den egna vardagen, yrkeslivet eller om man är på väg till ett annat europeiskt land, berättar Harri Varhama.

Ett av de vanligaste ämnena handlar om konkret information gällande rörlighet och vad medborgarna bör beakta då de åker utomlands.

– EU har möjliggjort att det blivit lättare att studera och jobba utomlands, därför behöver många konkret information om vad man ska beakta då en flytt eller resa inom EU närmar sig, säger Harri.

Han får också frågor om aktuella händelser som tagits upp i massmedia och som medborgarna och andra myndigheter vill ha mer information om gällande till exempel EU:s budget, vad Finland betalar, EU-finansiering, EU-lagstiftning, hur man kla-

gar och väddar till Europa, uppehållstillstånd och utvidgningen.

– Vi strävar efter att rätta och reagera på fel information som medborgarna eller media har. Det kan Europainformationen hjälpa till med, säger Harri.

INTRESSERADE UNGA. Unga intresserar sig också för EU-frågor och största delen av de som tar kontakt är mellan 19 och 30 år. I den åldern åker unga ofta utomlands antingen för att studera eller arbeta.

– De tar kontakt främst i frågor om rörlighet och studier inom EU samt då de vill ha hjälp med informationssökning för slutarbeten, berättar Harri.

Kontakten till Europainformationen sker idag via internet, telefon, e-post eller sociala medier eftersom Europainformationen tvingats centralisera sig till Helsingfors.

– Tidigare var tröskeln lägre för icke-datatunniga att komma med frågor till Europainformationen då vi befann oss ute i flera kommuner, idag har medborgarna ingen chans att ställa frågor ansikte mot ansikte förutom då vi ordnar besök till läroinrättningar, öppna seminarier eller deltar i mässor. En möjlighet till möten öga

*Harri Varhama
får frågor om EU
av medborgarna
om bland annat
EU-lagstiftningen
och om vad
Finland betalar
till EU.*

mot öga mellan medborgare och EU-tjänstemän och -politiker behövs, annars kan EU bli ännu mer avlägset än tidigare, säger Harri.

Europainformationen strävar främst till att informera unga, direkt eller via lärarna, eftersom unga utgör framtiden för EU.

– Besöken till skolor har tyvärr minskat i antal då resurserna skurits ner. Detta har gjort att det krävs mera satsningar att åka ut till skolor för att informera unga, vilket är synd men samtidigt är besöken väldigt givande, berättar Harri.

EU-OPINIONEN IDAG. Ett större intresse för EU kan konkret skådas då massmedia under de senaste två till tre åren lyft fram frågor om EU som börjat intressera gemene man. Harri anser att ett visst parti som fått mer synlighet under de senaste åren och som har en mer negativ syn på Europa även påverkat medborgarna.

– Först nu har frågor om EU blivit ett stort tema inom den nationella politiken, säger Harri.

Den negativa syn som massmedia målat upp syns inte i stor utsträckning i de i frågor från medborgarna som rikts till Euro-

painformationen. Europainformationens opinionsundersökning från maj visar att medborgarna förhåller sig mer eller mindre positivt till EU. Förtroende anser Harri att också finns för EU.

– Finländarna vet mer om vad som diskuteras och debatteras kring EU jämfört med flera andra länders medborgare inom EU. Orsaken kan tänkas bero på att vi är högt utbildade, vi läser mycket och vi följer med media, konstaterar Harri.

Harri anser att vi definitivt har nytta av att vara medlemmar i EU:

– Vi sitter med och fattar beslut och uttalar oss. Det handlar om ett ömsesidigt beroende. Till exempel Norge som inte är med i EU kan inte påverka beslut som fattas, men de måste ändå följa många beslut som EU fattar.

GEMENSKAP OCH PÅVERKAN. EU handlar dock inte endast om ett stort elitistiskt hjul som rullar på, där medlemsländernas medborgare inte har möjligheter att påverka, utan det finns flera sätt att få sin röst hörd. Den enskilda medborgaren kan påverka EU:s framtid med att direkt ta kontakt med ledamöterna i Europapar-

lamentet (MEP) eller riksdagsledamöter, vädja, klaga, vara medlem i en organisation och framförallt rösta.

– Tyvärr har röstningsprocenten gått ner som kosvansen, fastän intresset för medborgare att uttala sig gällande EU ökat under de senaste åren, säger Harri.

Det är viktigt för Europainformationen att berätta om vad som sker inom EU för medborgarna. Just nu är EU-finansieringen från och med år 2014 framåt aktuell, något som absolut kommer att påverka utbildningen och Eurokrisen. Överlag kommer EU:s framtid att debatteras från olika synpunkter inom Europaparlamentet och hur EU skall utvecklas.

Harri Varhama anser det viktigt att vi inom EU måste försöka bibehålla den gemenskap som vi byggt upp och inte försöka splittra upp de rättigheter och möjligheter EU har att erbjuda.

FAKTA

■ Läs mer på

www.europainformationen.fi

Skattefria finansieringsformer

TEXT | Sebastian Gripenberg

Beskattningen av allmännyttiga samfund har under senaste år väckt en hel del diskussion – och en hel del oro inom föreningar och stiftelser.

Enligt lag åtnjuter allmännyttiga samfund skattefrihet. Inkomstskattelagen (22 §) anger vissa kriterier som samfundet måste uppfylla för att kunna betraktas som allmännyttigt:

”1) [samfundet] verkar enbart och omedelbart för allmän fördel i materiell, andlig, sedlig eller samhällelig bemärkelse, 2) dess verksamhet inte enbart gäller begränsade personkategorier, 3) det inte genom sin verksamhet bereder dem som är delaktiga i samfundet ekonomisk förmån i form av dividend eller vinstandel eller i form av sådan lön eller annan gottgörelse som är större än skäligt.”

Det är alltså inte organisationsformen i sig (förening eller stiftelse) som medför skattefrihet utan huruvida organisationens de facto verksamhet uppfyller kriterierna i lagen. En förening har inte skattefrihet bara för att den är en förening utan endast genom en verksamhet som är allmännyttig.

Skattefriheten gäller de flesta inkomsttyper, men inte inkomster av fastigheter som är i annat än allmännyttigt bruk el-

ler intäkter av näringsverksamhet. Diskussionen kring beskattningen av föreningar handlar huvudsakligen om tre frågeställningar:

1) allmännyttighet, 2) definitionen på näringsverksamhet och 3) skattefria finansieringsformer. Det är i första hand frågan om vad som är näringsverksamhet som är besvärlig. Gränsdragningen mellan allmännyttig verksamhet och näringsverksamhet är inte entydig och avgörs av skattemyndigheterna från fall till fall. Lagens definition på allmännyttighet är bred och gör olika tolkningar i enskilda fall möjliga. Den frågan faller utanför ramarna för denna korta översikt var fokus istället skall riktas på för föreningar skattefria finansieringsformer.

Inkomstskattelagen 23§ 3mom. anger vissa fall som inte skall uppfattas som näringsverksamhet:

”1) inkomst som samfundet för finansiering av sin verksamhet har fått genom att anordna lotterier, basarer, idrottstävlingar, dans- och andra nöjeställningar, varusamlingar och annan därmed jämförbar verksamhet, inte heller inkomst som erhållits genom serverings-, försäljnings- och annan sådan verksamhet i samband med ovan nämnda tillställningar, 2) inkomst av medlemsblad och andra publikationer som direkt betjänar samfundets verksamhet, 3) inkomst som förvärvats genom insamling av medel i form av för-

säljning av adresser, märken, kort, vimpelar eller annat liknande, 4) inkomst av försäljning av produkter som i terapi-, hobby- eller undervisningssyfte har tillverkats på sjukhus, anstalter för utvecklingsstörda, straff- och arbetsanstalter, åldringshem, invalidvårdsanstalter eller andra dylika vårdanstalter eller inkomst av tjänster som har producerats i sådant syfte, 5) inkomst av bingospelverksamhet.” Detta stadgande innebär inte att en förening inte kan ha andra finansieringsformer, bara att dessa inte normalt skall definieras som näringsverksamhet.

En viktig sak att notera är att Skatteverket anser att ett evenemang av den typ som nämns i punkt 1 över tid kan förvandlas till näringsverksamhet. Kännetecknet som innebär en risk för att ett allmännyttigt evenemang blir näringsverksamhet är exempelvis: ”marknadsföring i konkurrenssituation till obegränsad kundkrets, bestående organisation för anordnande av evenemanget samt ekonomisk risk som ansluter sig till verksamheten”.

Beskattningsfrågor är alltid komplicerade och allmängiltiga råd är svåra att ge. Föreningsresursen inom Svenska Studiecirkeln ställer gärna upp med allmän rådgivning – men i specifika fall är det förmodligen klokt att konsultera föreningens revisorer eller vända sig till juridisk expertis.

Ann-Marie Winberg är generalsekreterare för Förbundet Nordisk Vuxenupplysning (FNV). FNV arbetar med opinionsarbete gentemot politiker och andra beslutsfattare för ett levande nordiskt civilsamhälle och för folkbildningens samhällsnytta. En viktig uppgift för FNV är att också samarbeta med andra nordiska folkbildningsnätverk, nordiska organisationer och samhällets organ för det nordiska samarbetet.

Fem frågor till Ann-Marie Winberg

Berätta om dig själv!

Jag är en pigg dam på drygt 50 år. Folkbildningen finns med mig i allt jag företar mig. Jag har arbetat som chef på Studieförbundet Vuxenskolan (Göteborgsregionen Sydost) sedan 1994 och där har jag fått den bästa fostran i folkbildningens anda. Formell utbildning har jag med huvudämne pedagogiskt ledarskap från Göteborgs universitet. Jag har en familj bestående av man och två pojkar. Kärleken till havet i har gjort att vi relativt nyligen flyttat till Gottskär söder om Göteborg och i år också skaffat vår första motorseglare.

Varför vill du jobba nordiskt med FNV?

Före mitt arbete inom folkbildningen arbetade jag i näringslivet internationellt. I SV har jag arbetat för vårt förbund med ett antal projekt i länder som Ungern, Rumänien och Slovenien samt även deltagit i projekt i flera nordiska länder. Det kändes därmed naturligt att tacka ja till det hedervärda uppdraget som generalsekreterare och få förmånen att arbeta nordiskt för FNV och folkbildningen i Norden.

Finns det metoder eller arbetsätt från det internationella arbete du tidigare jobbat med som du gärna vill införa i nordiskt samarbete?

Jag skulle väldigt gärna vilja arbeta mer processinriktat och gärna ännu mer långsiktigt vad gäller strategier. Utarbetning av en plan för nya medlemmar är också vik-

FOTO: PETER WINBERG

tigt. För att ha resurser för mer intensiva utbyten och samarbeten mellan organisationerna krävs dock finansiering av dessa. Därför har FNV en ständig dialog om generella bidrag som kan täcka dessa kostnader. Det är lobbying på tjänstemannanivå men också särskilt på förtroendemannivå som behövs.

Vad vill du att FNV skall betyda för FNVs medlemmar och medlemsföreningar?

FNV bildades 1970 och omfattar åtta studieförbund. Till FNV hör Liberalt Oplysningsförbund samt NE TOP nätverk för oplysning från Danmark, Svenska studieförbundet, VISIO (De grönas studieförbundet) och Maaseudun sivistysliitto från Finland, Studieförbundet Vuxenskolan

från Sverige och Senterpartiets Studieförbund från Norge. Eftersom jag började uppdraget i mars i år så är ett av mina första och viktigaste uppdrag att lyssna av medlemsorganisationerna, och i synnerhet FNV:s styrelse i deras tankar och idéer kring FNV:s framtid och tillsammans med styrelsen utveckla FNV i positiv riktning. FNV ska vara rösten och örat ut emot Norden och Europa i syfte att stärka folkbildningen i stort och i synnerhet för medlemsorganisationerna i FNV.

Hur ser du på framtiden när det gäller Nordiskt samarbete?

Nordiskt samarbete är av största vikt för att utveckla de demokratiska utmaningarna i Norden. Ingen är bättre än folkbildningen på att skapa mötesplatser för dialog mellan människor i våra nordiska länder.

”

Ingen är bättre än folkbildningen på att skapa mötesplatser för dialog mellan människor i våra nordiska länder.

Höstiver

Höstens verksamhet kör igång med fart och alla inom organisationerna bubblar av iver och energi. Allt går enligt verksamhetsplanen och löper smidigt. Eller?

1. Vad har ni på gång denna höst?
2. Räcker resurserna till i er organisation?
3. Vad skulle ni behöva mera av?

Joonas Turtonen
verksamhetsledare

NYKTERHETSFÖRBUNDET HÄLSA OCH TRAFIK

- 1 För vår del är det helt klart revideringen om nya alkohollagen och lagen om nykterhetsarbete som är på gång. För tidningen EOS, som nyligen fick årets finlandssvenska kulturtidskriftspris, gäller det varje år att få nya prenumeranter genom att marknadsföra tidningen till skolorna, och så har vi Power club-verksamheten och utbildning av ledare för dessa.
- 2 Jag är liksom en obotlig optimist. Vi har det vi har och gör vad vi kan. Man kan inte gömma sig bakom resursbrist. Det vi får räcker till det vi gör. Förstås kunde vi göra mer om vi hade mer.
- 3 Hur skulle det vara med tid? Redan tre-fyra timmar till per dygn skulle räcka. Skämt åsido så skulle

vi gärna ha fler EOS-prenumeranter, men vi är nöjda med att vi brutit den nedåtgående trenden och har ett tio procents lyft i år jämfört med ifjol. Vi har också en lediganslagen tjänst så om det skulle dimpa ner en trafikinstruktör skulle jag bli riktigt glad.

Karin Pedersen
verksamhetsledare

FÖRENINGEN BRAGE

- 1 Vi inleder vårt nya temaår Norden, som ska inspirera våra sektioner och samtidigt hoppas vi på samarbetsmöjligheter med andra organisationer. Våra utövande grupper har just kört igång efter sommarpausen: Brages danslag, Brages stråkorkester, Kammarkören Idun och dramaskolan Mimer. Brages dräktbyrå planerar en utställning med nordiska folkdräkter. Sektionen för folklivsforskning ger ut kulturtidningen Laboratorium för folk och kultur. Hösten och
- 2 Kärvarer ekonomiska tider betyder självklart att man måste jobba hårdare för att få ihop finansiering för verksamheten. Inom Brage tvingas vi också att se över den sidan och om möjligt hitta nya lösningar. Hittills har vi dock kunna genomföra de projekt och den

verksamhet som vi har planerat och hoppas kunna fortsätta med det.

- 3 Om man ser på mänskliga resurser så är en frivillig förening alltid beroende av de människor som är med i den och de ledare som jobbar där. Nya medlemmar betyder ny inspiration, nya ögon som ser på saker och ting och är en förutsättning för att en förening hålls levande. Det kan man aldrig få tillräckligt av.

Nina af Hällström
verksamhetsledare

SAMS - SAMARBETSFÖRBUNDET KRING FUNKTIONSHINDER

- 1 SAMS är en ganska ny organisation men redan ifjol tog vi över stödperson- och juridiskt ombudsverksamheten. Vi har också i år ett RAY-projekt som handlar om nätverkssamarbete mellan minoriteter inom minoriteten och inom det har vi den mesta verksamheten. I oktober ordnar vi konferensen Identitet, styrka och utveckling för alla finlandssvenska aktörer inom det sociala fältet.
- 2 Just nu klarar vi oss helt okej. För att kunna satsa och ordna bra program så behövs personresurser och jag tycker mig ofta höra funderingar kring om SAMS inte kunde ta över och koordinera flera olika slags verksamheter, men till det behövs mer resurser, både person- och ekonomiska resurser. Vi har dels stöd från Kulturfonden och dels RAY-understöd för verksamheten och i och med förflyttningarna av

verksamheter har det lett till ekonomiska trångmål. Vi har inget allmänt bidrag från RAY så det har stundvis varit utmanande.

- 3 Om man helt får önska så skulle jag önska en person som skulle sköta en del av den allmänna administrationen, nu sköter alla allt eget. Då kunde jag själv fokusera på utvecklingen och de större linjerna. Men vi trivs och vi mår bra inom SAMS.

Samarbetsförbundet kring funktionshinder. rf

Medborgarsamhället i eurokrisens skugga

TEXT OCH FOTO Björn Wallén

Eurokrisen har tillsvidare långt handlat om att enskilda länder utpekats som krisländer medan bankerna och de demokratiska spelreglerna inte räcker till att skapa hållbara lösningar i Europa.

Men vilken roll spelar medborgarsamhället bakom mediernas braskande krisrubriker? Om detta och mycket annat samtal MEP Nils Torvalds och rektor Björn Wallén en vacker augustieftermiddag på Strampen i Vasa.

Nicke, du har ofta betonat medborgarsamhällets historiska roll för samhällsutvecklingen i våra länder. Nu finns det ju olika rollfördelningar i Nordeuropa jämfört med syd-europeiska länder: i Norden har vi en stark föreningstradition, medan man i syd fungerat enligt den katolska caritas-tanken och subsidiaritetsprincipen. Detta avspeglar sig väl också i hur olika finanskrisen hanteras?

I Finland har vårt vitala föreningsliv, genom bland annat väckelse- och arbetarrörelserna, fungerat som en inre struktur som egentligen varit en förutsättning för vårt demokratiska styrelseskick. I Sydeuropa har Grekland som paradoxalt exempel (demokratins ursprungsland) efter det andra världskriget fungerat totalt omvänt jämfört med Nordens föreningsflora.

En fullständigt korruperad förvaltning har blockerat medborgarsamhällets framväxt i Grekland, där två släkter – Karamanlis och Papandreu – skött om utnämningarna på alla nivåer. Detta fenomen kallas för klientilism, vilket innebär att makthavarna på alla möjliga sätt gynnar släkt och vänner till exempel när viktiga poster skall besättas. Då är det svårt för obundna röster att höras, eller att förnya systemet inifrån. Klientilismen förvandlar demokratin till en sorts mafia-styre, där underhuggare förväntas lyda order från högsta chefen, eller bli utkastade.

Ja, det förklarar ju en del av det grekiska samhällets handlingsförklaring, som gör att man hellre går ut på gatorna och protesterar än organiserar sig i skickliga medborgarorganisationer. En bekant från Settlementförbundet hade nyligen vistats i Grekland och han berättade att det trots allt sker en del på vardagslivets nivå: bland annat organiseras så kallade sociala apotek med mediciner för fattiga som inte har råd att köpa mediciner för sina krämpor, och i Aten har man även delat ut kläder till krisdrabbade. Detta erbjuder ju ingen lösning på makroekonomins problem, men visar ju på en hel del uppfinningsrikedom på mikronivån.

Så till en annan fråga, nämligen den hur medborgarsamhällets syns ur ett Brysselperspektiv. Kan du i egenskap av MEP skilja mellan icke-statliga NGO:s som är lobbygrupper och äkta medborgarorganisationer?

Jag känner en konstant misstänksamhet mot NGO:s som utger sig för att vara medborgarförankrade, folkliga organisationer. Det finns en lobbyelit i Bryssel som blandat ihop begreppen och skapat en dimridå vilket gör det svårt att känna igen genuina folkrörelser bland alla lobbyister. Denna NGO-elit har skapat förutsättningar för att skjuta äkta medborgarorganisationer åt sidan i den ständiga kampen om rörelseutrymme inom EU.

Bland miljöorganisationerna kan jag som exempel nämna Greenpeace, som är en lobbyande stiftelse med dålig demokratisk insyn. Ett annat, bättre exempel är Birdlife som gör ett gott jobb i Bryssel som påverkare i olika frågor, medan man kan ha en annan bild av deras arbete i Finland.

Så har vi ju den kooperativa rörelsen, både den gamla och den nya, med kopplingar till jordbruk och djurhållning?

Den gamla Kooperationen har blivit ganska marknadsdominerande i Finland (S-rö-

Eurostatyn utanför Europaparlamentet

relsen), vilket gör att den visserligen ägs av kunderna, men styrs uppifrån marknads-mässigt. På jordbrukarnivå kan vi se en annan rörelse nerifrån upp: nyligen besökte jag ekobonden Märten Wärnå i Esse som driver en gårdsbutik och säljer allt från korvar till innerfilé från egna djur. Jag köper nog hellre min filé av honom än innerfilé från Sydamerika som här säljs som bulkvara i butikerna.

Här igen kan vi försöka identifiera mikronivåns exempel på idériedom som en reaktion på makronivåns globala livsmedelsindustri. Aktiva medborgare skapar nya kanaler för sitt engagemang. Då återstår ännu en fråga. Du har en bakgrund som journalist på YLE – vilken roll spelar medierna i rapporteringen om eurokrisen?

Finland är ett litet land. Snart har vi inga kvalitetstidningar kvar, se bara på Helsingin Sanomat i tabloidformat. Dagens journalistik präglas av konfettitbitar av information som virvlar omkring i cyberrymden. Detta gör att medborgarna inte får information som kunde hjälpa att bygga upp en helhetsbild över vad som skett och sker här, i övriga Europa och världen. Därför har tankesmedjan Lokus givit ut en serie pamfletter som behandlar finanskrisen ur olika synvinklar som ett litet bidrag till diskussionen.

Information om pamfletterna på www.lokus.fi

När demokrati tar plats

TEXT Björn Wallén | FOTO Mari Pennanen

Blir det en kommunreform i Finland, eller inte? Oavsett svaret, så finns det en social beställning på att diskutera (när) demokratins tillstånd i vårt land. Därför är det litet oroväckande att den aktuella tvåspråkiga pamfletten *När demokrati för en ny tid* passerade rätt obemärkt i våras då den utkom, undantaget ett seminarium i Lahtis.

Stoffet i boken är nämligen ett utmärkt debattmaterial, och detta säger jag inte bara för att ett par av mina kolleger medverkar som textförfattare. Låt mig börja med dem: **Marina Lindell**, som jobbat med ett stort metodprojekt inom Studiec centralen, började efter projektet forska vid Åbo Akademi i deliberativ demokrati och så kallade mini-demos, där vanliga medborgare tycker till om en fråga efter att ha hört olika experter: exempel är medborgarjuryn, deliberativa opinionsundersökningar, konsensuskonferenser och medborgarråd.

Det sistnämnda mini-demos har Studiec centralen arrangerat åren 2007 och 2009 i form av Europeiska medborgarråd (ECC, European Citizens' Consultations) som genomfördes samtidigt i alla EU-länder (läs till exempel Mentora 2/2009 på nätet). Lindell nämner

Peter Backa arbetar för när demokrati och skriver i pamfletten om makteliter.

som positiva effekter av mini-demos att de kan öka deltagarnas allmänbildning, skapa åsiktsförändringar på basis av ny kunskap och förväntas ge mer genomtänkta politiska beslut. Å andra sidan finns det också risker och invändningar: representation, legitimitet och ansvar är alla kritiska punkter för mini-demos, och för att dylika samtalsforum skall lyckas behövs det tydlig uppföljning inom det politiska systemet.

Peter Backa rider på sina käpphästar: kritik av att demokratin idag styrs av makteliter, både lokalt och (trans)nationellt, då det nuvarande systemet glidit in i en sorts

postdemokrati där strukturerna är kvar men urholkningen är ett faktum. Backa tar kommunreformen som exempel och ställer en braskande fråga: Är vi för artiga för att påpeka ojämlikhet? En av slutsatserna som Backa drar är att makteliterna borde bli mer medvetna om sin egen position inom folkrörelser, partier och parlament: "Det är alla demokratiskt tänkande människors plikt att fortsätta det ständiga återerövrandet av demokratin!"

Landsbygdsprofessorerna **Kjell Andersson** och **Hannu Katajamäki** kommer med två tunga bidrag till boken. Andersson tecknar i sin text *Från bondförnuft till governance* en stor sociologisk bild där kommundemokratin förvandlats från homogen bondekultur till senmodern governance-styrning, som – i bästa fall – ger utrymme för nya partnerskap och institutioner i rurala-urbana relationer. Katajamäki ackompanjerar kollegans analys och pekar på konkreta exempel, såsom kommundelsförvaltning i Sverige och områdesnämnder i Yläkemijoki, som fått eget budgetansvar. Det behövs en ny platsbaserad politik som ger utrymme för lokalsamhällets behov i de allt större kommunerna, enligt Katajamäki. Var finns de modiga beslutsfattarna, undrar jag.

Eero Uusitalo föreslår i sin text att fusionskommunerna borde indelas i närområden, medan **Mari Kattilakoski** och **Liisa Heinämäki** drar en lans för smidig socialhälsövård, till exempel servicesedlar. Läs mer i pamfletten som är ett utmärkt studiematerial för fortsatta diskussioner om demokratins plats och platsens demokrati.

FAKTA

■ **Mari Kattilakoski, Peter Backa (red): Uuden lähidemokratian aika. När demokrati för en ny tid. Maasutopolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 2/2013.**

Vi på Studiecentralen funderade en längre tid på om vi alls skall finnas med bland de sociala medierna. Idag är svaret förstås självklart och givet. Men vi funderade även länge på var, hur ofta och på vilket sätt. Dessa frågor är svårare att svara på och bör med jämna mellanrum omvärderas och tänkas igenom.

Facebook (det finns många andra alternativ, till exempel Instagram, Twitter) har varit det enklaste sättet för oss, och jag tror det kan fungera bra för föreningar överlag. Alla medlemmar i gruppen kan kommentera och vara delaktiga i det som skrivs. Men innan du startar föreningens Facebooksida, fundera på följande frågor:

1) Är alla föreningsmedlemmar Facebook-användare? Om inte, på vilket sätt ska sidan användas då?

2) Vem har ansvaret för föreningens Facebooksida?

3) Vad är syftet? Nå nya medlemmar, eller ha en effektiv informationskanal till rådande medlemmar?

4) Ska vi bilda en grupp (där man är medlem) eller en sida (till vilken man kan vara fans)?

För oss på Studiecentralen är det ett enkelt, snabbt och effektivt sätt att nå ut med information om kurser och andra evenemang till våra medlemmar, det vill säga medlemsorganisationerna, eftersom så gott som alla organisationer idag finns där. Vi försöker formulera oss på ett sådant sätt som hör hemma i de sociala medierna och där varje inlägg i sig har ett värde. För det kanske viktigaste jag kommit att notera då vi nu funnits "där ute" en längre tid är att få år modiga nog att låta bli att skriva om de inte har något genomtänkt att säga. Då är det helt enkelt bättre att låta bli.

Christine Skogman

ADM. SEKR./INFORMATÖR PÅ STUDIECENTRALEN.
NYLIGEN TILLBAKA FRÅN MODERSKAPSLEDIGHETEN.
PÅ DELTID MED ANSVAR FÖR STUDIECIRKLARNA
FOTO: MARI PENNANEN

Funderar du över något kring förenings- och organisationsliv? Kontakta redaktionssekreteraren med frågor.

AVSKRIVET

TILLVÄXT

Alltid trummas det ut att det behövs ständig tillväxt för att vi skall kunna upprätthålla vårt välfärdssamhälle. I praktiken fungerar det inte så att allt flyter på i jämn takt. Eller som en bekant konstaterade: år 2006 var statens utgifter lika stora som dagens inkomster utan lån. Och vad jag minns levde vi inte så dåligt år 2006? Men det går bara inte att utan vidare återta alla utgiftsökningar sedan år 2006. De skulle leda till en nedskärningsspiral som föder sig själv. Nedskärningar leder till nya nedskärningar. Denna trend ser vi redan nu.

Enligt gallupar tycker medborgarna att staten gärna får spara och skära ned och minska på den utländska skuldbördan.

Bara man inte sparar på sådant som berör en själv förstås. De flesta tycker att de får en så liten bit av den statliga kakan att den är försumbar. Då uppstår förstås frågan om och hur vår egen sektor – den fria bildningen – kan spara på sina kostnader? Kan kursbidragen till föreningarnas kurser skäras ned? Behöver studiecirkelar statligt stöd? Är det onödigt att arbetarinstitut, studiecentraler, folkhögskolor och sommaruniversitet ordnar kurser som man inte kan se konkret, i siffror mätbar, nytta av?

Hur mäter man nyttan av fri bildning? Jag minns en artikel i en lokaltidning om en äldre dam på en mindre ort som i 40 år(!)

varje termin deltagit i samma keramikurs. Första tanken är kanske att detta är ett typiskt exempel på missbruk av statliga och kommunala medel. Men det kan tilläggas att damen också intervjuades med anledning av sin 95-årsdag. Hur mycket måntro möjligheten till att delta i en kär kurs bidrog att öka hennes trivsel och minska på samhällets hälsovårdskostnader för henne?

I varje fall finns det vissa som inte alls gillar tillväxt och varmt förespråkar bantningsåtgärder. Det är företagshälsovården och olika Må Bra – projekt. Ve den som ökar sin personliga tillväxt.

STEFAN ANDERSSON

Vecka 40, 30.9–5.10

■ **FÖRENINGSFESTIVALEN.** Lokalfestivaler på olika orter i Svenskfinland under vecka 40. Föreningsfestivalen kulminerar sedan i en festivaldag i Vasa den 5 oktober med föreläsningar, workshopar samt kvällsfest. Mera information på www.festival.fi.

7.10

■ **POETRY SLAM.** De Ungas Akademi ordnar för första gången Poetry slam. Poetry Slam, eller så kallad estradpoesi, är en konstform där orden och kroppsspråket får ta plats på scen. Kvällen inleds med en föreläsning och workshop i kreativt skrivande med estradpoeten **Olivia Bergdahl**. Olivia har deltagit i SM i Poetry Slam fem gånger och 2007 blev hon svensk mästare i grenen, samma höst kom hennes debutdiktsamling *Demo* ut på Carlsson Bokförlag. 2008 knep hon en fjärdeplats i World Cup of Poetry Slam i Paris, som bästa kvinnliga delegat. Under Olivias workshop kan du som vill delta genom att läsa upp dina egna dikter, anmäl i så fall gärna detta på förhand. Kvällens konferencier är **Mathias Rosenlund**, litteraturkritiker och författare. Evenemanget är kl. 18–20 på G18, Georgsgatan 18 i Helsingfors och ordnas i samarbete med Helsingfors kulturcentral, Sydkustens landskapsförbund och UngMartha. Mer information hittas på www.dua.fi, anmälningar till info@dua.fi.

21.10

■ **ETT NÄRA FÖRHÅLLANDE – OM MAT, GEMENSKAP OCH INSPIRATION.** Kändiskocken **Michael "Micke" Björklund** föreläser måndagen den 21 oktober kl. 18–20 i festsalen på G18, Georgsgatan 18 i Helsingfors. Micke är tokintresserad av mat. Han delar med sig av sina erfarenheter och får oss att inse att det är närproducerat vi ska äta. Micke avslöjar hur han berättar om mat för unga för att skapa en känsla för maten och för att ge unga en relation till maten. Han tar också upp hur matlagningen och måltiden kan vara en brobyggare över till exempel språkgränser. Förutom inspiration av Micke bjuds det på något närproducerat smält och gott. Deltagaravgift 25 euro (studerande 10 euro). Anmäl dig senast den 7 oktober på www.studiecentralen.fi/evenemang. Föreläsningen ordnas i samarbete med Kyrkans central för det svenska arbetet, Finlands svenska Marthaförbund och Helsingfors svenska Marthaförening.

23.10

■ **ETT STEG TILL...** Fungerar allt bra i din förening, eller känns det ibland som om det vore dags att ta ett steg till? **Rolf Lindahl** från Studieförbundet Vuxenskolan i Sverige lär ut ett enkelt, men mycket effektivt utvecklingsredskap för både stora och små föreningar. Helldagskurs kl. 8.30–16.30 på Gillesgården, Auragatan 1 (innergården) i Åbo. Kursavgift 20 euro. Anmäl dig på www.studiecentralen.fi/evenemang. Kursen har i både Vasa och Helsingfors fått väldigt bra respons.

24–25.10

■ **DAGARNA FÖR FINLANDSSVENSKT UNGDOMSARBETE.** Dagarna arrangeras för andra gången 24–25.10.2013. I år ordnas seminariet under två dagar i hjärtat av Åbo i Studentkårens utrymmen vid Åbo Akademi på Tavastgatan samt i Yrkeshögskolan Novias utrymmen på Nunnegatan. Dagarna bjuder på föreläsningar, workshops, diskussionstillfällen och kvällsfest. En av veckoslutets föreläsare är professor **Alf Rehn** som kommer att tala om unga och framtidsutsikter. Dagarna ger en fin möjlighet att utbyta tankar med andra aktörer inom ungdomssektorn. Anmäl dig snarast möjligt till årets mest effektiva och inspirerande arbetsdagar! Sista anmälningdag är 10.10. Anmäl dig via www.ungdomsarbete.fi.

29.10

■ **KRISER, KOMMUNIKATION OCH KONTAKTER.** Funderar du på hur du ska informera ifall din organisation hamnar i kris? Deltar du i olika sammanträden där det är meningen att man ska knyta kontakter, men känner dig ibland obekvämd med att mingla? Då är du en ganska vanlig informatör. Tisdagen den 29 oktober kl. 13–19 ordnas seminariet Kriser, kommunikation och kontakter, för alla som arbetar som informatör. På programmet bland annat kommunikationskonsult **Elli Flén** om Härvor, kriser och skandaler, sångare och programledare **Thomas Lundin** om Närvaro på nätet, i rummet och i sig själv och workshops om argument, de små ordens betydelse och klarspråk. Seminariet hålls på Arcada i Helsingfors. Deltagaravgift 50 euro. Anmäl dig på www.studiecentralen.fi/evenemang senast den 11 oktober (bindande anmälningar).

DET ÄR SÄLLAN GULD ATT TIGA OM DET SOM ÄR SVÅRT
 "Det skulle visa sig att mina rädslor var obefogade. Hon tog ingen skada av att jag talade om för henne hur det var fatt med mig. Snarare var det tvärtom. Det är inte så att allt blev lätt bara för att vi vågade tala om det som var svårt, men från den stunden hade vi stöd i varandra."

Rolf Blauberg gästbloggar på
www.dua.fi/blog

BASSES BÄSTA

AV SEBASTIAN NYBERG

#INKLUDERAFLERA NU SOM NORDISKT PROJEKT

Det finns i dag sannolikt tiotusentals finlandssvenskar som av varierande orsaker inte har tillgång till tjänster av olika slag.

Bildningsalliansen har fått nordiska pengar för att utveckla digital inklusion i Svenskfinland. Projektet är tvåårigt och inleds i augusti 2013. Projektet jämför strategierna, ser på lagstiftning, regeringsprogram, offentliga strukturer, finansieringsmodeller och målsättningar. Vi vill veta hur man tacklar utmaningarna, vem som betalar och vilka strategier som fungerar. Projektet producerar en jämförande analys, samt rekommendationer. Det hela avslutas med en nordisk konferens som bjuder in tjänstemän, politiker och folkbildare för en diskussion om hur vi kan göra våra samhällen mer inkluderande.

Är det statens ansvar att sörja för att alla skall ha samma möjligheter? Vilken roll spelar folkbildningen här? Vem skall betala? Talar vi här om speciellt utsatta grupper som behöver stöd, eller är detta en universell angelägenhet? Projektet koordineras av Bildningsalliansen från Finland. Arbetet genomförs av en arbetsgrupp bestående av representanter från stora nationella folkbildarorganisationer i Finland, Norge, Sverige och Danmark.

ERASMUS+ FÖRENAR UTBILDNING, UNGDOM OCH IDROTT

Under sommaren har EU-kommissionen, Europaparlamentet och medlemsländerna kommit överens om att förena de tidigare programmen för livslångt lärande och ungdomsutbyte. Inom Erasmus+ finns de gamla namnen kvar, bland annat Grundtvig för vuxenutbildning och Youth in Action för ungdomar. Nytt är även att idrottssektorn också hör till Erasmus+.

Finansieringen i programmen blir bättre, medan den nationella fördelningen ännu är oklar: klart är att utbildningen får över tre fjärdedelar av kakan, ungdomssektorn 10 procent och idrotten 1,8 procent. Läs mer på www.cimo.fi eller på www.sivistys.net.

DEN FÖRSTA EUROPEISKA LANDSBYGDSRIKSDAGEN

Det hela började i Sverige på 1980-talet. Man bjöd in landsbygdsaktivister från byar, organisationer och myndigheter till Landsbygdsriksdag. I Svenskfinland hakade vi snabbt på, den första landsbygdsriksdagen hölls i Vörå 1990. Men många andra europeiska länder har också insett att det är bra med stora manifestationer för landsbygden. Man har anpassat arrangemangen till sina nationella behov men grundtanken är den samma när man i ett dussintal länder ordnar landsbygdsriksdagar.

Nu har tiden blivit mogen att göra samma sak på europeisk nivå, det första European Rural Parliament (ERP) ordnas den 13 november i år. En nationell landsbygdsriksdag är en öppen tillställning, men detta skulle inte fungera på europeisk nivå av praktiska orsaker. Därför måste man ansöka om att få bli "landsbygdsriksdagsman" i Bryssel via de nationella byaorganisationerna.

Agendan för görs upp – nerifrån. Alla som har en fråga av europeisk kaliber kan föreslå att den tas upp och att ERP tar ställning till den. Om ni vill vara med och lyfta upp frågor så gör det via <http://europeanruralparliament.com/> Prenumerera också på ERPs nyhetsbrev!

European Rural Parliament

Bryssel 13 november 2013

Vi har flyttat!

Svenska studieccentralens kansli i Helsingfors har flyttat.

Besök oss:

G18 (andra och tredje våningen), Georgsgatan 18 i Helsingfors

Skicka post:

PB 235, 00121 Helsingfors

Skicka e-post:

kansli@studieccentralen.fi eller direkt till personen på
fornamn.efternamn@studieccentralen.fi

Ring:

050-441 0670 eller direkt till den du vill tala med,
numren hittar du på www.studieccentralen.fi/personal

Vi hörs!

Hälsningar från oss på Svenska studieccentralen

Svenska studieccentralen är den enda svenskspråkiga studieccentralen i Finland och den upprätthålls av Svenska Folkskolans Vänner och Svenska studieförbundet. Vi har 58 medlemsorganisationer och vi genomför årligen närmare tusen kurser i samarbete med olika föreningar och organisationer. Studieccentralen erbjuder allmänheten möjlighet att ordna studiecirkel och få statsbidrag för dessa. Vi upprätthåller även De Ungas Akademi, Svensk Byaservice, Resurscentret Föregångarna och Ungdomsverkstaden Sveps. www.studieccentralen.fi